

દક્ષિણ આફ્રિકામાં દેવી સુરોલની નાયકુએ
તા. ૬ માર્ચ ૧૯૨૪ના રોજ કરબન
મધ્યે આલ્બર્ટ પાર્કમાં નાના બાળકો
સમક્ષ આપેલ અગ્નિજ્વળ વ્યાખ્યાનનું
આ પાં ત ર.

કરાંચીમાં ગુજરાત કુલપાંખડીનો કાળો
ભરનારાઓ તથા ગુજરાતિ સાહિત્યના
રસસો માટે લઘાણી તરીકે વહેંચવા
ખાસ તૈયાર કરાવી પ્રકાશન
આ પ ના ર

રણુછોડદાસ ધારસી મોઢી
નેપીઆર રોડ-કરાંચી.

તા. ૨૬-૫-૨૪

[પ્રત ૨૫૦]

“હિતેચ્છુ” પ્રેસમાં દ. વા. ઠાકરે છાપ્યું-કરાંચી.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ મંથાન
અમદાવાદ
ગુજરાતી શ્રીપીઠાઈ-અમદાવાદ
૧૧૩૩૨

૧૧ / ૧

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૩૩૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રત્નસિંહાના ગાયકુન્ડા ભાગ ૩

વિષય મધ્ય : ૮૪૫

વાંચનારને ભલામણ

વાંચનાર ! હું આજે તમારા હસ્ત કમળમાં આવું છું. મારા કદની લઘુતા જોઈ મારી કીંમત આંકશોમાં. તેમ કરશો તો જરૂર ભૂલ ખાશે. નાના બાળકો માટે મારામાં અતિવ સુંદર ઘોઘ સમાઈેલો છે. બાળકોના વડીલો અથવા શિક્ષા ગુરૂઓ આ વ્યાખ્યાનના દરેકે દરેક પદ્ધતિ રહસ્ય પોતાના ઘટને વિષે ઉતારી બાળકો ને તે પ્રમાણે સમજાવશે તેઓનેજ માત્ર માફ અમોલું મુલ્ય સમજાશે. માટે મને રજાતું મોકલો નહીં. મારા પાના ફાડશો નહીં કે પાનામાં ડાઘ સરળો પણ પડવા દેશો નહીં. જેટલાં વિવેકથી તમે મને વાપરશો તેટલો વિવેક તમારા આચરણમાં ઊતરી તમાફ અરિવ્ય મુધરી તમે પોતે સુખી થશો અને બાળકોને સુધારવાના પણ નીમિત્ત બનશો. કિં બહુના.

દેવીનું ભાષણ

નાના બાળકોને સંબોધતાં પહેલાં મોટી ઊમરના લોકો-
કે જેમને મારા મિત્રે અસમજ સપણે વડીલો તરીકે ઓળખા-
વ્યા છે.-તેમને પાછળ ઊભા રહેવા હું વિનવું છું; કારણ
કે મારે જે કાંઈ તેઓને (મોટરાઓને) કહેવાનું છે, તે
તો આવતી કાલે રાત્રે સારી રીતે કહી શકાશે.

આજે તો, દુનિઆમાં જેમને હું સૌથી વધારે ચાહું
છું તે સંતતિને બોલવા માગું છું. તેઓ બાળકો છે-આખી
દુનિઆના બાળકો-માત્ર નાના હિંદી બાળકોજ નહીં, પણ
નાના ગોરાં બાળકો નાના કાળાં બાળકો, તેમજ નાના પીળા
બાળકો આગળ હું બોલવાની છું. બચપણ એ એક અજબ
ચીજ છે. મોટરાઓ કજીઆ કંઠાસ કરી જુદા પડી જાય
છે તેમ બચ્ચાંઓમા થતું નથી, તેવી (અભેદ્ય) તે વસ્તુ
છે. તે એક એવી વસ્તુ છે કે જ્યાં જાતિભાવ હોતો નથી,
દ્વેષબુદ્ધિ હોતી નથી. તે વસ્તુ તો પ્રેમમય છે; તેથી જે
જુદી જુદી જાતિઓ આ દક્ષિણ આફ્રિકાના મહાન સંસ્થા-
નમાં વસે છે તેમને જોડનારી સોનેરી સાંકળ તો દુનિઆના
બાળકો જ. નના બાહુડાઓ, લાડકવાયા નાના બહુડા
ઓ, તમને આજે હું કાંઈ કહેવા માગું છું. ગઈ કાલે
માર્સિસબર્ગના નાના બાળકો અને બાળકીઓ આગળ હું
ઘેઘી હતી તેની તજ વાત આજે હું તમને સંભળાવીશ.

તમે બધા વિદ્યાર્થીઓ છો અને હું માતૃ છું કે
મારી છત્રી તમને લેટ મળવાની છે જ્યારે તમે આ છત્રી
તરફ જુઓ ત્યારે તમે પોતાને એમ કહેજો કે “ દુનિઆ
ભરના બધા બાળકોની આ સખા છે. ” દક્ષિણ આફ્રિકા,

ઈંગલંડ, નોરવે, ઇટાલી વિગેરે બધા દેશોના બાળકોની આ વૃદ્ધ બાતુ, એ ખરેખર મિત્ર અને સોબતી છે. દરેકે દરેક સ્થળનું બાળક ગમે ત્યાં રહેતું હોય તોપણ ખુરશીમાં બેઠેલી આ પામર વૃદ્ધ બાઈનું મિત્ર છે.

બધા નાના બાળકોની સખા હું જા માટે ! મારણ એજ કે સુમારે બે હજાર વર્ષની વાત ઉપર પાલીસ્ટાઈનમાં એક પુરૂષ થઈ ગયો તે કહેતો હવે કે “ નાના બાળકોને મારી પાસે આવવા દયો. કેમકે સ્વર્ગનું રાજ્ય તો તેમનું છે. ” હુનીઆબરમાં એક પુરૂષ એવો થઈ ગયો જેનું નામ ઇસુ ખ્રિસ્ત હતું. તે કહેતો કે “ બાળકોને મારી પાસે આવવા દેજો. ” મારે શ્રીમંતોનું કામ નથી, તેમજ હુશી-આર માણસો કે સિપાઈઓની જરૂર નથી; પણ ફક્ત નાના બાળકોથીજ નિસ્રખત છે.

સ્વર્ગનું રાજ શું છે ? તે કાંઈ આશ્ચર્યમાનની પેલી પાર નથી. તેતો નાના બાળકોના જીગરની અંદર છે. કેમકે હું સમજું છું તે પ્રમાણે નાના બાળકો મોટેરાઓની માફક દ્રાહિન અને ટંટાખોર થવાને શીખ્યા નથી હોતા. જેવા તમે સ્વાર્થિ અને અધમ બનો છો, તેવાજ તમે સ્વર્ગના દરબારમાં દાખલ થવાનો તમારો હક ગુમાવી બેસો છો. ઇશ્વરે દંસણુ આફ્રિકાના આ પ્રદેશને ઘણા સુંદર બનાવ્યો છે. લાલ મસ્તકવાળા પક્ષિઓ, તેમજ શ્યામવર્ણી બાંબી પુંછડીવાળા પંખીઓ, વગી તરેહ તરેહના રંગના પુખ્તોની માફક-લાલ પ્રાંખોવાળા-અંબુડીપાંખોવાળા-અને લીલી પાંખોવાળા-પતંગીઆ, તેમજ મનોહર કુળવાળા વૃક્ષો,

તથા પર્વતો પર કુઆરાની માફક પડતા પાણીના ધોધો આ બધું અહીંઆ તમારે આંગણે છે. આવા સુરમ્ય દેશમાં મૃશ્વર પણ એવીજ અપેક્ષા રાખે કે ત્યાં વસનારા નાના બાળકો મીઠા બોલ બોલે અને હંમેશા સુંદર વાતો કહે નહિ તો આવા સુલકમાં વસવાને તેઓ લાયક ન ગણાય.

મારી પસંદગીને મારી વૃદ્ધાવસ્થા જો નડતી ન હોત તો નાતાલના આ સુંદર સંસ્થાનમાં વસતા એક નાનો હિંદી બાળક અથવા તો બાળકી હોવાનું હું પસંદ કરત. અને જો મારી તેવી દશા હોત તો હું મારા મેળે ગાયા કરતી હોત કે “મારા દાદાઓ અને દાદીઓએ અહીં આવીને આ વસાહતોને—આ દેશના ગોરા લોકોને—આ પ્રદેશ ભવ્ય બનાવવાના કામમાં મદદ કરી હતી.” તેઓ કહેતા હતા કે ચાલો આપણે આ ભુમિમા કામ કરીએ, ચાલો આપણે તેને બગીચાના રૂપમાં ફેરવી નાખીએ, ચાલો આપણે આપણા ગોરા આંડુઓને શેરડીના ખેતરો બનાવવા ના કામમાં મદદ કરીએ. અને બે વણ પેઠી આમ ચાલ્યા પછી તો હું કહી શકું કે “અમો દક્ષિણ આફ્રિકાના શહેરીઓ છીએ, તે અમારી ભુમિ છે, અમારો દેશ છે. જેટલે દરબજે તે આપણા શીદી ભાઈબંધની, તેમજ અંગ્રેજ કે વલંદાની તે ભુમિ છે, તેટલેજ દરબજે અમારી પણ તે ભુમિ છે.”

જો હું એક હિંદી તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના શહેરી તરીકેનો દાવો ધરાવું તો મારે કહેવું જોઈએ કે “જેવી રીતે હું મને પોતાને ચાહું તેવીજ રીતે બીજા દરેક

જાતિને ચાહું છું. નાના ગોરા બાળકોને, ન ના કાળા બાળકોને મારે કહેવું જોઈએ કે તમે મારા સહચારી છો, ન ને જે કાંઈ મારી પાસે છે તે આપણે બધા, વહેંચી આપીને રાહ ચાલશું.”

અમારું ભારતીય ખમિર અમને ઉપદેશો છે કે, અમારે આપમતત્ત્વળીઆ ન થવું પણ બીજા દરેકની સથે ભાઈબધીમાં રહેવું. આ તમે કેમ પાર પાડશો ? તમારા અંતઃકરણને પ્રેમ અને માયાળુપણની લાગણીથી એટલાં તો રસમસતા કરી નાખો કે દરેક મમતાહીન માણસ દરેક દયાહીન માણસ તમારું માયાળુપણું જોઈને પોતે દયાળુ બને.

એજ પ્રમાણે એક મહા પુરુષ કાંઈક વર્ષો પહેલાં એકદા ડરબનમાં રહેતો હતો તે કહેતો હતો. ભારતવર્ષનો લઘુદેહી પણ મહાન વિચારક, તે અજાણ પુરુષ, જે કેટલાક વર્ષ પહેલાં અડીં ડરબનમાં રહેતો, અને પાછળથી જોહાન્સ બર્ગ વસીને હમણા ભારત ભુમિનાં રહે છે, તેને તમે જાણતા હોતો તમે અવધરજો કે જ્યાં જ્યાં તે જાય છે ત્યાં ત્યાં જગતને માટે માત્ર એકજ સંદેશ તેની પાસે છે. એજ મહાત્મા ગાંધી છે. શરીરે તો તે ઘણું નાચુક અને દુર્બલ છે. પણ તેનો આત્મા એ લો તો વિશાળ અને તેનું હૃદય એટલું તો બળવાન છે કે ડરબનની આસપાસ ના બધા સાગરો તેના આત્મા જેટલા વિશાળ નથી તથા ડરબનની પડખેના બધા ગર્વતો તેના હૃદય જેટલાં બળવાન નથી. એ તો કહે છે કે “જોઈએ તો તમે મને લુંટો, મને મારો, અરે મને હણી નાખો, તોપણ હું તો તમને પ્રેમથી જીતીશ. તમે મારું ખુરું કરશો તોય હું તમને માફી આપીશ.”

બાળકો માટે આ સંદેશો તેઓ મોકલાવે છે, કારણ કે મોટેરાઓતો તેમનો સંદેશો સાંભળવાના નહીં. કેમકે તેઓ લોભી અને લાલચુ રહ્યા. તેઓ લગાડ ટંટા ઉભા કરે છે અને તેમાં બહાદુર ભડવીરોજ હોમાય છે. માટે દુનીઆબરના નાના બાળકોએ આ બધું અટકાવવાનું છે. તેથી જે કાંઈ તમને તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાની બધી પ્રજાને શીખવવા માટે મહાત્મા ગાંધીજીએ મને મોકલાવી છે તે તમારે પ્રથમ શીખવાનું છે. શાળાના વિદ્યાર્થીઓ તરીકે તમારા માતાપિતા કરતાં પણ ખરેખર તમે વધારે ભાગ્ય-શાળી છો કારણ તમને વધારે સારો યોગ પ્રાપ્ત થયો છે, કે જેવો યોગ મને પણ મારા માતાપિતા તરફથી મળ્યો નહોતો. તેથી જાણ નાના બાળકો બનવાને તમારે આ તકનો સૌથી સારો લાભ મેળવી લેવો. એવી પણ શીખામણો છે કે જે તમે નિશાળમાંથી નહીં, પણ એક બીજા પાસેથી શીખી શકો. અરસપરસ હેતુ મિત્ર રાખવી અને મદદ કરવી તે એકમેકથી શીખી શકાય છે. હૃમિશા ધુન લગાવે છે, “જો હું વધારે બળવાન હોઉં તો રમતમાં તેમજ કામ કાજમાં મારાથી નબળા છોકરા અને છોકરીને મારે મદદ કરવી જોઈએ.” નિશાળમાં પણ સત્ય, પ્રેમ, હિમત અને પરસ્પરની સહાયતાનું એવું ઉત્તમ વાતાવરણ તમારે માંડો મંહે ઉત્પન્ન કરવું જોઈએ કે કોઈ છોકરો કે છોકરી કાંઈ અસત્ય વદે, અથવા પાપ કરે, અથવા જુઠાણું બાળે તો તમો બધાએ સામે થઈ જવું, અને તે છોકરા અથવા છોકરીને કહેવું જોઈએ કે “અમારા વારામાં તમારું કામ નથી, તમો અમોને કલંકરૂપ છો.” આનું નામ તે સ્વમાન. અને સ્વમાન એ પવિત્ર વસ્તુ છે. કેટલીક વખતે લોકો આપણને માન આપે છે, પણ તે ઠીક ન ગણાય. આપણે માનને

માટે યોગ્ય બનવું જોઈએ. મોટી સંખ્યામાં લોકોએ હાજર થઈ મને માન આપ્યું છે, પણ હું તે માનને પાત્ર છું કે નહીં તે, એ માનથી જુદીજ વસ્તુ છે. મારા અંતર પડને વિષે કોઈના માટે પાપીષ્ટ વિચારો હોય તો હું તે માનને પાત્રજ નથી. મારામાં જો પાપીષ્ટ વિચારો ન હોય તોજ હું તે માનને પાત્ર ગણુ છું. અને તે પ્રકારના જ્ઞાન થી હું એવી ઘડાઈ જાઈશ કે કોઈ મારું વ્યાખ્યાન સાંભળવાને આવે કે ન આવે, તોપણ મને કાંઈ લાગશે નહીં. અને હું એવી બની રહીશ ત્યારેજ મારામાં સ્વમાનનું જ્ઞાન થવાનું કે જે જ્ઞાનથી સમસ્ત મનુષ્ય પ્રાણીઓ આ સુંદર દેશમાં તેમજ આ અજબ ખલકમાં પ્રભુનું ભજન કરવાને આનંદથી જોડાય છે પુષ્પો પેતાની ભવ્યતાથી પ્રભુનો મહીમા ગાઈ રહ્યા છે, પણ પ્રભુને તો પોતાના નાના બાળકો જેટલું કાંઈ પ્રિયકર નથી. કેમકે નાના બાળકોજ હુંવરના દરખારના પુષ્પો છે અને સ્વર્ગના સુર્યરસ્મીઓ છે. માટે તમે હિદ્દી હો કે હબશી હો, વલંદા હો કે અંગ્રેજ હો, તવંગર હો કે મરીબ હો એ કાંઈ સવાલ નથી તમેજ જગતનાં સંતાન છો અને તમારેજ ગવાનું રહ્યું કે જ્યાં જ્યાં શિવ શિવ જાતિઓ વચે લેહલાવ છે, જ્યાં દ્વેષ અને સ્વાર્થપરાયણતા છે ત્યાં અમે રહેવાના નહીં. જ્યારે તમે આખી ખલકને ચાકુશે ત્યારે જગત્ બધું શાંતિ અને આનંદથી ઉભરાશે

ઓમ શાંતિ.

